

കേരള സർക്കാർ
സംഗ്രഹം

പരിസ്ഥിതി വകുപ്പ്-ശബരിമല തീർത്ഥാടനം-പാരിസ്ഥിതിക സംരക്ഷണ നടപടികൾ-അംഗീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

പരിസ്ഥിതി (എ) വകുപ്പ്

സ.ഉ.(കൈ) നം.09/13/പരി.

തീയതി, തിരുവനന്തപുരം 25.09.2013

- പരാമർശം: (1) 16.11.2011 ലെ (കൈ) നമ്പർ 06/11/പരി നമ്പർ സർക്കാർ ഉത്തരവ്
 (2) 11.01.2012 ലെ (കൈ) നം.01/12/പരി നമ്പർ സർക്കാർ ഉത്തരവ്
 (3) 31.03.2012 ലെ (കൈ) നം.06/12/പരി നമ്പർ സർക്കാർ ഉത്തരവ്

ഉത്തരവ്

വേമ്പനാട് കായൽ ഉൾപ്പെടെ മധ്യതിരുവിതാംകൂർ മേഖലകളിലെ ഏറ്റവും വലിയ പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നമാണ് ശബരിമല തീർത്ഥാടന കാലത്തെ ജലമലിനീകരണവും, തീർത്ഥാടന സ്ഥലങ്ങളിലെയും, കടുവാസങ്കേതമായ വനങ്ങളിലേയും മലിനീകരണവും. ഇക്കാര്യത്തിൽ പബ്ലിക് അക്കൗണ്ട്സ് കമ്മിറ്റി ഉൾപ്പെടെയുള്ള നിയമസഭാ സമിതികൾ പല പ്രധാന ശുപാർശകളും നൽകിയിട്ടുണ്ട്.

2. ശബരിമല തീർത്ഥാടനസമയത്ത് പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനായി വിശദമായ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ പരാമർശം ഒന്നിലെ ഉത്തരവ് പ്രകാരം പുറപ്പെടുവിക്കുകയുണ്ടായി.

3. ശബരിമലയിലെ മലിനീകരണം കുറയ്ക്കുന്നതിന് സഹായകമായ ഈ നിർദ്ദേശങ്ങൾ എപ്രകാരം നടപ്പാക്കി എന്നറിയാൻ പരാമർശം രണ്ട് പ്രകാരം നിയോഗിച്ച വിദഗ്ധ സമിതി 2011-'12 ലെ തീർത്ഥാടനകാലം കഴിഞ്ഞ് തൊട്ടടുത്ത ദിവസം പരിശോധന നടത്തുകയും റിപ്പോർട്ട് സർക്കാരിൽ സമർപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. അന്വേഷണ വേളയിൽ കണ്ടെത്തിയ പാരിസ്ഥിതിക പ്രശ്നങ്ങൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനാവശ്യമായ ശുപാർശകളും വിദഗ്ധ സമിതി സർക്കാരിന്റെ പരിഗണനയ്ക്കായി സമർപ്പിക്കുകയുണ്ടായി. സർക്കാർ ഈ ശുപാർശകൾ വിശദമായി പരിശോധിച്ചു. ശബരിമലയിലെ പാരിസ്ഥിതിക സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ആക്കം കൂട്ടുന്നതിനായി വിദഗ്ധ സമിതി സമർപ്പിച്ച താഴെ പറയുന്ന ശുപാർശകൾ അംഗീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു.

1. സന്നിധാനത്തും അനുബന്ധ പ്രദേശങ്ങളിലും വന ആവാസ വ്യവസ്ഥയുടെ പ്രത്യേകതകൾ ചിത്രീകരിച്ച് ദൃശ്യമാധ്യമങ്ങൾ വഴി (ദൂരദർശൻ കൂടാതെ ദക്ഷിണേന്ത്യൻ ദൃശ്യ മാധ്യമങ്ങളിലൂടെ) മണ്ഡലകാലത്ത് തുടർച്ചയായി സംപ്രേഷണം ചെയ്യേണ്ടതാണ്. സന്നിധാനവും പമ്പയും മാലിന്യരഹിതമായും, പരിശുദ്ധമായും കാത്തു സൂക്ഷിക്കേണ്ടത് ഓരോ ഭക്തന്റെയും കടമയാണെന്ന് ബോധ്യമാക്കുന്ന പരസ്യങ്ങൾ സംസ്ഥാന പബ്ലിക് റിലേഷൻസ് വകുപ്പോ, ദേവസം ബോർഡോ മുൻകൈയെടുത്ത് സംപ്രേഷണം നടത്തുവാൻ വേണ്ട നടപടികൾ കൈക്കൊള്ളണം.
2. പമ്പാനദിയിൽ സംസ്ഥാന പബ്ലിക് റിലേഷൻസ് വകുപ്പോ, ദേവസം ബോർഡോ മുൻകൈയെടുത്ത് എൽ.സി.ഡി. മുഖേന ശബരിമലയിലെ

പരിസ്ഥിതി കാത്തുസൂക്ഷിക്കേണ്ടതിനെക്കുറിച്ച് പ്രസ്ഥാപിതങ്ങൾ തുടർച്ചയായി സംപ്രദക്ഷണം ചെയ്യണം.

3. പമ്പാനദിയിൽ വസ്ത്രം ഉപേക്ഷിക്കുന്നത് ഇടക്കാലത്ത് രൂപപ്പെട്ട ഒന്നാണ്. ഇപ്പോൾ ഇതിന് ഒരാചാരസ്വഭാവം കൈവന്നിരിക്കുന്നു. ദേവസ്വം ബോർഡ് മുൻകൈയെടുത്ത് ഈ പ്രവണത പുഴയും പ്രകൃതിയും സംരക്ഷിക്കുന്ന സാംസ്കാരിക പാരമ്പര്യത്തിന് എതിരാണെന്ന് കേരള ബോധവൽക്കരിക്കേണ്ടതാണ്.
4. പമ്പാനദിയിൽ അടിഞ്ഞുകൂടിയിരിക്കുന്ന വസ്ത്രങ്ങളടക്കമുള്ള മാലിന്യങ്ങൾ ആവശ്യമെങ്കിൽ യന്ത്രസഹായത്തോടെ നീക്കം ചെയ്യുവാനുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിക്കേണ്ടതാണ്.
5. മകരവിളക്ക് കഴിഞ്ഞ് നട അടച്ചതിനുശേഷം വനം വകുപ്പ് ഉദ്യോഗസ്ഥരും ഇ.ഡി.സി. പോലുള്ള കമ്മിറ്റികളും പമ്പ-സന്നിധാനം പാതകൾ പരിശോധിച്ച് കച്ചവടക്കാരും മറ്റും, കടകൾക്കും, മാലിന്യങ്ങൾക്കും തീ കൊളുത്തുന്നത് തടയുവാനും വനത്തിന് നാശം സംഭവിക്കാതിരിക്കുവാനും ഉള്ള ഫലപ്രദമായ നടപടികൾ സ്വീകരിക്കേണ്ടതാണ്.
6. ഞുണങ്ങാർ വഴി മാലിന്യങ്ങൾ നേരെ പമ്പയിലേയ്ക്ക് എത്തിച്ചേരുന്ന അവസ്ഥയിൽ, മാലിന്യങ്ങൾ പമ്പയാറ്റിൽ എത്തിച്ചേരുന്നത് തടയുന്നതിനായി ഞുണങ്ങാർ പമ്പയുമായി ചേരുന്നതിനു മുമ്പ് ശക്തമായൊരു തടയണ നിർമ്മിക്കേണ്ടതാണ്.
7. ചെറിയനവട്ടത്ത് വിസർജ്ജ്യമാലിന്യം ശേഖരിക്കുന്നതിനായി നിർമ്മിച്ച കുഴികൾ നദിയോരത്ത് തന്നെയാണ്. നദിയിൽ നിന്ന് 50 മീറ്റർ അകലെ ചരിവ് കുറഞ്ഞ ഭാഗത്ത് എവിടെയെങ്കിലും ഇത്തരം കുഴികൾ സ്ഥാപിക്കേണ്ടതാണ്.
8. സന്നിധാന-പാതയിൽ മണ്ഡലകാലത്ത് മലിനീകരണ നിയന്ത്രണ ബോർഡ് നാഷണൽ സർവ്വീസ് വോളന്റിയർമാരുടെ സേവനം പ്രയോജനപ്പെടുത്തുന്നുണ്ട്. സേനാംഗങ്ങളുടെ അംഗസംഖ്യ നിലവിലെ പ്രതിദിനം 10 എന്നതിൽ നിന്നും 50 എന്നതിലേക്ക് ഉയർത്തേണ്ടതാണ്. ഇവരുടെ സേവനം പൂർണ്ണമായും പ്ലാസ്റ്റിക് നിർമ്മാർജ്ജനത്തിന് മുൻതൂക്കം നൽകിയുള്ളതാകണം. മറ്റ് സന്നദ്ധ സംഘടനകളുടെ സേവനം മണ്ഡലകാലത്ത് പ്രയോജനപ്പെടുത്തുന്ന കാര്യവും പരിശോധിക്കേണ്ടതാണ്.
9. മണ്ഡലകാലം കഴിഞ്ഞ് സ്വീവേജ് പ്ലാന്റും, ഇൻസിനറേറ്ററും മാലിന്യങ്ങൾ പൂർണ്ണമായും നിർമ്മാർജ്ജനം ചെയ്തു തീരുമ്പോൾ തുടർന്നു പ്രവർത്തിക്കുവാനുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിക്കേണ്ടതാണ്.
10. സന്നിധാനത്ത് ഖര-ജല മാലിന്യ സംസ്കരണ പ്ലാന്റ് നിർമ്മിക്കുന്നതിനാവശ്യമായ നിർദ്ദേശങ്ങൾ മലിനീകരണ നിയന്ത്രണ ബോർഡ് നൽകിയിട്ടുള്ളതാണ്. ആവശ്യമായ സ്ഥലം വനം വകുപ്പിൽ നിന്നും ദേവസ്വം ബോർഡിന് നൽകിയിട്ടുള്ളതിനാൽ എത്രയും വേഗം പ്ലാന്റ് സ്ഥാപിച്ച് സന്നിധാനത്ത് ഉണ്ടാകുന്ന മാലിന്യം പൂർണ്ണമായും സംസ്കരിക്കുവാനുള്ള സംവിധാനം അടിയന്തിരമായി നടപ്പിലാക്കുവാൻ ദേവസ്വം ബോർഡ് നടപടി സ്വീകരിക്കേണ്ടതാണ്.

(3) ശബരിമലയിൽ മെച്ചപ്പെട്ട പരിസ്ഥിതിക അവസ്ഥ നിലനിർത്തുന്നതിനായി, തീർത്ഥാടനകാലത്ത് നടത്തുന്ന പരിശോധനകളുടെയും മേൽനോട്ടത്തിന്റെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ, സംസ്ഥാന മലിനീകരണ നിയന്ത്രണ ബോർഡ് സമർപ്പിച്ച ശുപാർശകളും സർക്കാർ അംഗീകരിച്ച് ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു. ടി ശുപാർശകൾ ഈ ഉത്തരവിന്റെ അനുബന്ധമായി നൽകിയിരിക്കുന്നു.

401

(4) ശബരിമലയിലെ മലിനീകരണ നിയന്ത്രണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് 2011-12-ൽ സർക്കാർ പരാമർശം മൂന്ന് പ്രകാരം അനുവദിച്ച 5 കോടി രൂപയിൽ നാമമാത്രമായ തുകയാണ് നാളിതുവരെ ചെലവഴിച്ചിട്ടുള്ളത്. പമ്പയാറിലെ മലിനീകരണം സംബന്ധിച്ച് ബഹുമാനപ്പെട്ട മുഖ്യമന്ത്രി 09.05.2013 ൽ നടത്തിയ അവലോകന യോഗത്തിൽ സർക്കാർ അനുവദിച്ച തുക പത്തനംതിട്ട ജില്ലാ കളക്ടർ വശം ഉള്ളത് ഉപയോഗിക്കരുത് എന്ന നിർദ്ദേശം കിട്ടിയതായി ജില്ലാ കളക്ടർ യോഗത്തിൽ അറിയിക്കുകയുണ്ടായി. ഏതൊക്കെ ഘടകപദ്ധതികൾക്കാണ് 5 കോടി രൂപ വിനിയോഗിക്കേണ്ടത് എന്ന് സർക്കാർ ഉത്തരവിൽ വ്യക്തമാക്കിയിരുന്നിട്ടും തുക വിനിയോഗിക്കുന്നതിൽ വീഴ്ച വരുത്തിയ സാഹചര്യത്തിൽ പരാമർശം 3 ഉത്തരവിലെ പദ്ധതികൾക്കു പുറമേ മേൽ ഖണ്ഡിക 3-ലെ പ്രവൃത്തികൾക്കും അനുബന്ധത്തിലെ മലിനീകരണ നിയന്ത്രണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കും ടി തുക, വിനിയോഗിക്കുന്നതിന് അനുമതി നൽകി ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരം നടപ്പാക്കുന്ന പ്രവൃത്തികൾ ശബരിമല മാസ്റ്റർ പ്ലാനിൽ ഉൾപ്പെട്ടവയല്ലെന്നും ഉറപ്പു വരുത്തേണ്ടതാണ്.

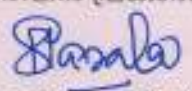
(5) ഈ ഉത്തരവിലെ നിർദ്ദേശങ്ങൾ 2013-'14 ലെ തീർത്ഥാടന കാലത്ത് പ്രാവർത്തികമാക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ അതാത് വകുപ്പുകൾ/സ്ഥാപനങ്ങൾ സ്വീകരിക്കേണ്ടതാണ്.

(6) ശബരിമല തീർത്ഥാടനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് മലിനീകരണ നിയന്ത്രണ ബോർഡ് തയ്യാറാക്കുന്ന പ്രത്യേക റിപ്പോർട്ടിൽ, ഈ ഉത്തരവു പ്രകാരം ഓരോ വകുപ്പും, സ്ഥാപനവും സ്വീകരിച്ച നടപടികളെപ്പറ്റിയും പ്രതിപാദിക്കേണ്ടതാണ്.

(ഗവർണ്ണറുടെ ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം)

ജി.രാജീവ്
അഡീഷണൽ സെക്രട്ടറി

- പ്രസിഡന്റ്/സെക്രട്ടറി, തിരുവിതാംകൂർ ദേവസ്വം ബോർഡ്, തിരുവനന്തപുരം റെഡ് ക്രോസ്, കവടിയാർ, തിരുവനന്തപുരം
- കമ്മീഷണർ, തിരുവിതാംകൂർ ദേവസ്വം ബോർഡ്, തിരുവനന്തപുരം
- ജില്ലാ കളക്ടർ, പത്തനംതിട്ട
- ചെയർമാൻ, കേരള സംസ്ഥാന മലിനീകരണ നിയന്ത്രണ ബോർഡ്, തിരുവനന്തപുരം
- ഡയറക്ടർ, പരിസ്ഥിതി കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാന വകുപ്പ്, തിരുവനന്തപുരം
- ഡയറക്ടർ, സംസ്ഥാന പബ്ലിക് റിലേഷൻസ് വകുപ്പ്, തിരുവനന്തപുരം
- ചീഫ് എഞ്ചിനീയർ, ഇറിഗേഷൻ (ഐ ആന്റ് എ), തിരുവനന്തപുരം
- സെക്രട്ടറി, എരുമേലി ഗ്രാമപഞ്ചായത്ത്, എരുമേലി
- എൻവയോൺമെന്റൽ എഞ്ചിനീയർ, സംസ്ഥാന മലിനീകരണ നിയന്ത്രണ ബോർഡ്, പത്തനംതിട്ട
- പ്രോജക്ട് ഡയറക്ടർ, പമ്പാ റിവർ ബേസിൻ അതോറിറ്റി (സൂപ്രണ്ടിംഗ് എഞ്ചിനീയർ, ജലസേചന വകുപ്പ്-സൗത്ത് സർക്കിൾ), പി.എം.ജി. ജംഗ്ഷൻ, തിരുവനന്തപുരം
- റവന്യൂ (ദേവസ്വം) വകുപ്പ്
- വനം വകുപ്പ്
- ജലവിഭവ വകുപ്പ്
- കരുതൽ ഫയൽ/ഓഫീസ് കോപ്പി

ഉത്തരവിൻ പ്രകാരം

 സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

403

Annexure to G.O.(Ms) No.09/13/Envvt dated 25.09.2013

Pamba River monitoring results during 2011-12 shown maximum coliform count during second week of Jan 2012. Maximum Faecal Coliform (FC) count at Pamba down was 11,52,000 on 13.01.2012. During 2010-11, Maximum FC count was 1,60,000 and during 2009-10 it was only 1,12,000.

The Total Coliform value in the Njunagar u/s was 950 on 20.11.2011 and FC Value was 890 and it steadily increased to 29,60,000 and 20,80,000 respectively on 13.01.2012. Where as during 2010-11 Maximum FC count was 13,70,000 and during 2009-10 it was only 1,46,000.

In Njunagar d/s TC Value was 440 on 17.11.2011 and increased to 22,80,000 on 13.01.2012 and FC Value increased from 380 to 16,40,000 on 14.01.2012. During 2010-11 Maximum FC Value Njunagar d/s was 15,80,000 and during 2009-10 it was only 1,36,000.

The BOD values of river sample at Pamba d/s was 1.8 on 17.11.2012 and increased to 75 on 13.01.2012. In most of the time, the dissolved oxygen (DO) level in u/s and d/s of Njunagar River was zero. This highlights the necessity for secondary aeration to improve river quality and to avoid massive fish kill in the down stream.

Biweekly Pamba down stream monitoring results shows that the river water quality at Athikkayam, Ranni, Kozhancherry, Aranmula, Chengannur, Mannar, Pulikkeezhu, Edathua, Thakazhy and Pulinkunnu has no serious impact of high pollution concentration and coliform count due to Sabarimala festival.

6 SUGGESTIONS & RECOMMENDATIONS

Based on the periodical inspections, observations and monitoring, following recommendations and suggestions are made for the better environmental upkeep during next season. If these suggestions are implemented in true spirit, the coming Sabarimala Festivals can be made more eco-friendly.

7.1 Pamba

7.1.1 Sewage Treatment Plant

- (i) The existing STP has only 40 to 50 % efficiency. Hence this has to be augmented immediately so as to attain 100 % efficiency.
- (ii) STP & Incinerator maintenance shall be completed and put into operation at least **one week** before the festival season.
- (iii) The whole effluent in septic tanks and collections sumps shall be pumped out and treated in STP before the beginning of festival season.

- (iv) Buffer holding tanks of at least 2 lakhs litres should be provided to hold the effluent in case of any failure, in STP units.
- (v) After the construction of the buffer tanks, the existing equalization tank can be converted to chlorination tank and the overflow shall be directed to the existing chlorination tanks which can be converted into a final collection/holding tank.
- (vi) Permanent transparent roofing shall be provided to the sludge drying beds and solid wastes segregation site.
- (vii) The STP shall be augmented with multiple module treatment system with tertiary treatment to attain river quality standards.
- (viii) The final capacity of the STP after augmentation shall be capable of handling peak loads and future demands.
- (ix) The STP operator shall be fixed with responsibility to attain certain standards with the existing facilities. Other wise the operators responsibility confine to the operation of some pumps only. Stage wise percentage reductions of pollutants also shall be insisted.
- (x) Efficient sprinkling system extended deep into the forest shall be provided to dispose excess treated effluent safely.
- (xi) Sufficient number of large soak pits shall be provided near STP to prevent the treated effluent directly reaching the Njunangar River.
- (xii) Surface flow from discharge area shall be diverted to down stream of river treatment area through open channels. This will promote further percolation and natural aeration.

7.1.2 Solid waste disposal

1. Incinerator operation shall be increased to two shifts
2. Skilled scavengers shall be employed for handling the solid waste in the incineration activities in future to ensure proper handling of the waste.
3. Preheating facility with hot emissions from the incinerator shall be considered to improve efficiency of incineration.
4. The scrubbing water from incinerator shall be treated and reused.
5. Treated effluent shall be utilized for water scrubbing in incinerator.

4 or -

7.2 Sannidhanam

1. A sewage treatment plant of minimum 5 MLD capacity shall be constructed as multiple module type so as to operate each module depends upon influent load. Required modules can be operated during each monthly pooja period.
2. If the construction of STP is not practical at Sannidhanam, then establishment of this additional STP at Cheriyanavattom may be considered.
3. Even though plastic shredder has been provided, it is not found efficient. This machine may be replaced with hydraulic press to compress the pet bottle so as to make transportation easier.
4. The pressure sand filter provided in the Bhasmakulam pond shall be made operational to improve the pond water quality.
5. Sufficient number of free urinals shall be provided at each sector.
6. Facility for bathing may be provided at each sector to prevent the misuse of drinking water.
7. Proper signboards with site plan showing the location of toilets, bathrooms & urinals with user fee shall be placed at all important locations.
8. The movement of solid wastes was affected during peak season. Hence a service road may be provided along the outer periphery for the easy transport of solid waste to incinerator.

7.3 Nilakkel

1. A full fledged sewage treatment plant of adequate capacity shall be planned and commissioned before the next season. A proposal in this regard with time schedule for implementation of the same shall be prepared immediately so as to complete the same before next season.
2. Sufficient number of urinals and facilities for bathing shall be provided at each sector.
3. Incinerator shall be made operational.

7.4 General Aspects

1. About 650 Nos of SSS workers are camping at Pamba and Sannidhanam for cleaning activities. But their camp sheds are not provided with toilet facilities. Hence they use river beds and banks for their daily needs. Separate toilet facility shall be provided for them.

2. Sufficient number of shady trees shall be planted along the Pamba Manappuram and Triveni Manappuram with the assistance of forest Dept. to protect the pilgrims from hot sun.
3. Fencing provided along riverbank from KSRTC to Triveni and Arattukadavu to Cheriyanavattom shall be properly maintained and protected.
4. Use of horn type loud speakers shall be stopped and box type loud speakers may be used. The maximum noise level of loud speaker shall not exceed 85 dB, so as to attain a maximum of 45 dBA (Leq).
5. All hospitals shall be provided with facilities for safe disposal of biomedical wastes generated.
6. Three numbers of dustbins with different colours and label (to collect food waste, incinerable waste like Paper cups/plates and other general recyclable wastes including plastic/ pet bottles shall be placed at various locations so as to segregates the waste at source.
7. Special condition regarding the responsibility of wastes disposal shall be included in the licence issued to hotels. Inclusion of such conditions in the agreement form signed during the finalization of tender will not serve any purpose.
8. The proposal for centralized 'Annadhanam' may be modified. Considerable quantity of food waste is generated from these 'Annadhanam' areas. Sufficient numbers of waste bins for food waste shall be placed at these locations.
9. Sufficient number of complaint/suggestions box shall be placed at various locations so that several new suggestions can be obtained and the actual problems of the pilgrims can be collected to improve the facilities.
10. Activities at Sabarimala, Pamba & Nilackal shall be divided in to different sectors and each sector shall be brought under the direct supervision of any TDB official. His name designation and telephone numbers shall be displayed at each sector to have better co-ordination.
11. Even after the augmentation of STP there can be leaks/spillage overflow from several parts of Pamba & Sannidhanam. Hence direct river treatment, one at Njunangar and other at Valiyanavattom check dam shall be considered.

302

.Suggestions and Recommendations - ERUMELY

Based on the periodical inspections, observations and monitoring following recommendations and suggestions are made for the better environment upkeep during next season.

1. The hotels and other establishments set up for the season shall be provided with adequate waste management facilities.
2. The Panchayat authorities shall modify the existing incinerator. Solid waste generation and removal should be made systematic. Segregated waste shall be transported separately.
3. TDB shall install and approved type incinerator to dispose the solid waste generated.
4. Use of tiny shampoo sachet shall be banned (These tiny plastic cover are causing serious problem in waste removal.). Bulk shampoo or liquid soap disposing containers shall be placed at bathing ghats for the use of pilgrims.
5. Operation of toilets on both sides of Erumely thodu without proper waste treatment and disposal system should not be allowed.
6. Sale of coloured powder (Kunkumam) should be restricted to organic colours to avoid air and water pollution problems.
7. Erumely thodu shall be cleaned properly before the season to ensure free flow.
8. Discharges from all toilet complexes owned by TDB should be treated in the STP and dispose safely. Additional modules treatment units shall be established on need base and effluents from all toilet blocks (private and TDB owned) shall be treated before disposal.
9. Ample shower bath facilities may be provided along with facility to treat the wash water separately